WYNIA'S WEEK

Hoog tijd dat de corona-kopstukken in 2026 eindelijk hun blunders toegeven

Posted on 1 januari 2026 by Eva Munnik

Hugo de Jonge, Mark Rutte, Jaap van Dissel en Marion Koopmans: in 2026 zullen zij en anderen waarschijnlijk in het openbaar worden verhoord over hun rol tijdens de coronapandemie. Komt er met de parlementaire enquête corona eindelijk erkenning van de fouten die zijn gemaakt? Dat is nodig om lessen te trekken voor een volgende crisis.

2026 moet het jaar worden van de parlementaire enquête corona. In mei en juni zijn de openbare verhoren, verwacht voorzitter Daan de Kort (VVD). Gaan we dan de langverwachte kritische ondervraging zien van coronaleiders en -adviseurs, zoals politici en OMT-leden? En zullen zij openheid geven over de keuzes tijdens de pandemie?

Maar vooral: volgt die – zo essentiële – erkenning van gemaakte fouten en een goede evaluatie? Want die is er, bijna vier jaar na het eindigen van de pandemie,

nooit gekomen. Terwijl er ontzettend veel misging bij de corona-aanpak, met desastreuze gevolgen. Deze vier vragen moeten beantwoord worden.

Even volhouden

Allereerst is er de vraag hoe zinnig maatregelen waren. De Kort noemde bij *Sven op 1* de avondklok, coronatoegangsbewijzen en het sluiten van scholen. 'Er is ingegrepen in de grondrechten van mensen,' zei hij. Sommigen lijken het alweer te zijn vergeten – of ze zijn het normaal gaan vinden – maar het ging tussen 2020 en 2022 heel ver. Als café-eigenaar werd je gedwongen je zaak te sluiten. Kinderen mochten van de een op de andere dag niet naar school. En het werd zelfs verboden naar buiten te gaan na negen uur 's avonds, tenzij je een hond had. 'Even volhouden', luidde het mantra van toenmalig premier Rutte.

Zulk ingrijpen vanuit de overheid gaat zo ver dat het bekende 'ja maar er was een crisis'-excuus niet zomaar een rechtvaardiging is, zeker niet zonder bewijs dat die maatregelen nut hadden. Gezondheidseconoom en epidemioloog Eline van den Broek: 'En dan belanden we bij dat verhaal dat niet hardop gezegd mag: die mensen die overlijden aan corona, zouden grotendeels toch binnen niet al te lange tijd doodgaan. Dat lockdowns miljoenen levens gered zouden hebben, is complete onzin.'

Arts Jona Walk: 'Het idee van lockdowns was nieuw. "Dit doen ze in China en ze zeggen dat het heel goed werkt", was het verhaal. Maar wetenschappelijke data die onderbouwen dat een lockdown een goed idee is bij een virusuitbraak waren er niet. En de overheid vroeg zich na de eerste maanden van de coronacrisis eigenlijk niet meer af of de genomen maatregelen wel de beste aanpak waren.'

Dus vraag één: hoe verantwoorden onze leiders en adviseurs in coronatijd zulke ingrijpende maatregelen zonder bewijs dat ze nut hadden?

Niet alleen waren de maatregelen ingrijpend, ze hebben veel schade aangericht. Je deed het voor je opa, maar werd opa er wel mee geholpen en wat was ondertussen de schade voor je tante, je kind, je buurman of jezelf? 'Ik schat eigenlijk in dat de opbrengst negatief was', zegt epidemioloog en bioloog Jos Frantzen. Ook Van den Broek denkt dat. 'Als sterfte voor sommige mensen al is uitgesteld, dan is dat ten koste gegaan van sterfte van andere mensen.'

Hoogleraar klinische psychologie in de psychiatrie Claudi Bockting vindt dat vooral de jeugd is 'opgeofferd'. Zij werkt bij het AmsterdamUMC en legt uit waarom jongeren beschadigd werden met lockdowns: 'Bepaalde ontwikkelingen laten zich niet altijd meer inhalen omdat die nou eenmaal alleen in die levensfase kunnen plaatsvinden. Dat je je gaat losmaken, een bepaalde mate van risicovol gedrag uitprobeert. Dat je anderen ontmoet, misschien met relaties experimenteert. Het gebeurt allemaal dán. Als je die fase overslaat, is het maar de vraag of dat ingehaald kan worden. Degenen die de maatregelen bepaalden, hebben de negatieve consequenties gigantisch onderschat.'

Dus vraag twee: hebben onze leiders en adviseurs in coronatijd het voor de samenleving als geheel erger of beter gemaakt, met de aanpak die zij kozen?

Tunnelvisie

Hoewel Mark Rutte zijn allereerste coronapersmoment in 2020 begon met 'We gaan af op de deskundigen', is dat niet gebeurd. Hij leunde op een heel klein, beperkt groepje. Die mensen, vooral virologen, zagen we telkens weer aan de talkshowtafels, zoals Marion Koopmans. En dat zorgde voor tunnelvisie.

Wiskundig psycholoog Eric-Jan Wagenmakers zegt daarover, los van zijn oordeel over de adequaatheid van het beleid: 'Als je zegt naar de experts te luisteren, is de vraag direct: wie zijn de experts?'

Frantzen: 'Een epidemie is een biomedisch probleem dat een maatschappelijk probleem wordt. En in het OMT, het Outbreak Management Team, zaten alleen maar mensen die verstand hadden van het biomedische, maar niet van de maatschappij.'

Van den Broek: 'Dat ging mis bij corona: dat je alleen een heel eenzijdig clubje clinici, die er ook nog eens een heel eenzijdige mening op na houden, raadpleegt.'

Atmosfeerwetenschapper Jos de Laat vindt de keuze van de regering om zich zo beperkt te laten informeren onbegrijpelijk: 'Dat je je juist op het moment van een grote crisis niet zo breed mogelijk laat informeren, dat je dat proces om brede input te krijgen helemaal niet inricht, heeft me enorm verbaasd.'

Dus vraag drie: waarom hebben onze leiders zich in coronatijd zo beperkt laten informeren?

Ondertussen kregen afwijkende stemmen de wind van voren. Niet alleen van de beleidsmakers, maar ook in de samenleving. Het woord 'wappie' kwam in schwung. Het is een belangrijk onderdeel van het onderzoek van de enquêtecommissie, zei De Kort bij *Sven op 1*: 'Hoe is omgegaan met coronacritici? Vriendengroepen kwamen tegenover elkaar te staan, er ontstond veel polarisatie.'

Onze coronaleiders werkten zelf aan die tweedeling mee. Ze voerden een coronatoegangsbewijs in waardoor mensen die geen coronavaccin namen, niet meer spontaan deel konden nemen aan het openbare leven. Hugo de Jonge had voor ongevaccineerden 'nul begrip' en zei bij een bezoek aan een ziekenhuis dat zij 'een bed voor een ander' bezet hielden. Over vaccinatietwijfels zei hij dat je 'ook niet weet wat er in een frikandel zit'.

'Extremer dan de gemiddelde religie', vindt gezondheidseconoom Van den Broek. 'In coronatijd werden legitieme vragen geridiculiseerd als 'wappietaal'.'

Politica Mona Keijzer (BBB) beaamt: 'Je mocht mensen met een andere mening volledig belachelijk maken, want dat waren toch maar wappies.'

Arts Walk: 'Kritische mensen werden publiekelijk kapot gemaakt, op sociale media vernederd.'

De Laat: 'Een bepaalde framing en daar kon iedereen onder geschaard worden, dat vind ik echt heel gevaarlijk.'

Dus vraag vier: hoe kijken onze leiders en adviseurs in coronatijd, toen we het 'samen' moesten doen, terug op het splijten van de samenleving?

Waarom dit beleid?

Misschien krijgen we met de openbare verhoren van de enquêtecommissie in 2026 antwoorden. Waarom is toch voor deze falende weg gekozen? Politica Keijzer zat destijds zelf in het kabinet, toen nog voor het CDA, en zegt: 'Andere Europese landen deden het ook zo, dus daar moesten we bij aansluiten.'

Bioloog Frantzen vermoedt: 'Er was veel druk op de ketel bij het kabinet dat dacht: we moeten wat doen en we moeten daadkrachtig overkomen.'

Van den Broek: 'Ik denk ook dat dat een kwestie is van op een rijdende trein

gesprongen zijn en alles wat op een ander spoor zit afhouden, om de controle maar te bewaren.'

De Laat: 'In z'n geheel denk ik dat bij het landsbestuur een soort van paniek heerste.'

Komen er in 2026 ook excuses en worden er lessen getrokken voor een eventuele volgende pandemie? Epidemioloog Frantzen adviseert: 'Maak een afdeling binnen het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) met mensen die breed georiënteerd zijn, dus het liefst geen onderzoekers. Mensen die ook in staat zijn om bruggen te slaan en iets weten van publiekscommunicatie.'

Atmosfeerwetenschapper De Laat: 'Zorg voor goed crisismanagement. Bij een crisis richt je het zo in dat je zo'n breed mogelijke kennisbasis kunt raadplegen, zeker als het maatschappelijk impactvolle gebeurtenissen betreft. En wat je ook doet bij een crisis is continu evalueren, kijken wat er beter kan.'

Politica Mona Keijzer benadrukt: 'En als jij gewoon beschaafd, onderbouwd en redelijk iets uitspreekt, moet het onbestaanbaar zijn dat dat weggezet wordt. Daar moeten we scherp op zijn, want mede daardoor is het zo misgegaan in coronatijd. In een crisisstructuur moet je echte tegendenkers opnemen.'

Echt samen

Hoe kijken de Hugo de Jonges, de Marion Koopmansen, Jaap van Dissels en de Mark Ruttes zelf terug op hun bijdrage aan de coronacrisis? Zijn ze bereid hun fouten te erkennen? Te leren? Tot nu toe bleek daar niets van. Terwijl: het kan zoveel beter. En het móet beter, een volgende keer.

Als onze leiders en adviseurs in 2026 leren – we houden nog even hoop – laat dat dan een inspiratie zijn voor 'gewone mensen', voor ons als samenleving. Leer van je fouten. Ga op de feiten af, niet op paniek. Luister naar elkaar, en niet alleen binnen je bubbel. Luister naar 'wappies', juist naar hen. Want samen – het gevleugelde woord in coronatijd – betekent echt samen, en niet alleen met de mensen die net zo denken als jij. Dan is leren echt ijdele hoop.

Wynia's Week *verschijnt 156 keer per jaar en wordt* ***volledig mogelijk gemaakt*** *door de donateurs. Doet u mee, ook in het nieuwe jaar?* ***Doneren kan***

zo**. **Hartelijk dank!